

Oma Tilan ja Pedagogisen Verkottumispalvelun käyttöehtojen laadinnan ydinkysymykset

Oppijat -hankkeen tuloksena syntyneen ja perusopetuksen sekä lukio-oppilaiden tarpeisiin vastaavan Oman Tilan ja Pedagogisen Verkottumispalvelun tulee hankkeen rahoitusehtojen mukaisesti olla käytettävissä valtakunnallisesti ilmaiseksi. Palveluiden käyttö ei saa myöskään olla riippuvainen Peda.net -verkoston jäsenyydestä tai opiskelijan iästä.

Mainituista lähtökohdista johtuen käyttöehtojen laatimisessa merkittävimäksi ja haasteellisimmaksi kysymykseksi nousi palveluun rekisteröitymisen järjestäminen niin, että pystytään samanaikaisesti vastaamaan yhtäältä rahoittajan ja toisaalta lain edellyttämiin vaatimuksiin (palveluun rekisteröitymisen tulee olla mahdollista myös oikeustoimikelvottomille henkilöille). Ikäkysymykseen olennaisena ja erottamattomana osana liittyy itse käyttöehtojen sisältö ja käyttöehdoista käyttäjille johtuvat velvoitteet ja vastuut.

Luonnollinen henkilö saavuttaa täysimääräisen oikeustoimikelpoisuuden 18 vuoden iässä. Holhustoimilain (442/1999) mukaisesti alle 18-vuotiaalla (ja muilla vajaavaltaisilla) on kuitenkin rajoitettu oikeustoimikelpoisuus, joka mahdollistaa *olosuhteisiin nähden tavanomaisten ja merkitykseltään vähäisten* oikeustointen tekemisen (HolhTL 23 §). Se, minkä ikäiselle henkilölle tietyn palvelun käyttöehtojen hyväksyminen ja niihin sitoutuminen (sopimuksen tekeminen) voidaan katsoa tavanomaiseksi oikeustoimeksi sekä milloin kyse on vähämerkityksellisestä oikeustoimesta, riippuu luonnollisesti käyttöehtojen (sopimuksen) sisällöstä.

Nyt kyseessä olevat käyttöehdot pyrittiin luomaan mahdollisimman vähän palvelun käyttäjien oikeuksia rajoittaviksi mm. niin, että palvelun tarjoaja ei saa käyttäjän luomaan sisältöön muita oikeuksia kuin palvelun käytännön toteuttaminen edellyttää. Palvelun käytännön toteuttamisen ja palvelun asianmukaisen käyttämisen varmistamiseksi palvelun tarjoajalla tulee mm. olla oikeus poistaa hyvän tavan vastainen materiaali palvelusta. Palvelun käyttäjällä säilyvät siten kaikki oikeudet käyttäjän omistamaan aineistoon ja palvelun tarjoaja saa käyttää tätä aineistoa vain palvelun toteuttamiseen. Käyttäjä ei palvelua käyttäessään joudu määräämään oikeuksistaan/omaisuudestaan niin, että hänen oikeutensa/omaisuutensa jossain suhteessa vähenisi.

Merkittävin vastuu, johon käyttäjä käyttöehdot hyväksyessään sitoutuu, on vastuu käyttäjän palveluun lisäämän materiaalin sisällöstä. Jos materiaali esimerkiksi loukkaa kolmannen osapuolen oikeuksia, on palvelun käyttäjä itse vastuussa siitä aiheutuneista vahingoista. Tämä johtuu siitä, että palvelun tarjoajan ei ole mahdollista tarkistaa käyttäjien palveluun lisäämää materiaalia ennakolta.

Yllä mainittu huomioon ottaen on selvää, että kyseessä olevien käyttöehtojen hyväksyminen ei ole niin merkittävä oikeustoimi, että se edellyttäisi 18 vuoden ikää. Lähtökohdaksi käyttöehdoissa onkin otettu, että yli 15-vuotias henkilö voi rekisteröityä palveluun itse, kun taas alle 15-vuotiaan kohdalla edellytetään huoltajan suostumusta. Tähän rajanvetoon päädyttiin mm. vertaamalla nyt kyseessä olevaa oikeustointia ja sen merkitystä muihin oikeustoimiin, joihin 15-vuotias on oikeutettu. Esim. laissa nuorista työntekijöistä (998/1993) säädetään, että 15-vuotias voi itse tehdä sekä irtisanoa ja purkaa työsopimuksensa. Alle 15-vuotiaan puolesta työsopimuksen voi tehdä vain huoltaja tai huoltajan antamalla luvalla nuori henkilö itse. Mm. HolhTL:n perusteella nuorella on myös oikeus määrätä näin ansaitsemistaan tuloista ja niiden sijaan tulevasta omaisuudesta. Kun verrataan yllä mainitun sisältöisten käyttöehtojen hyväksymistä oikeustoimena esim. työsopimuksen tekoon ja

siitä ansaittujen tulojen määräämiseen, on käyttöehtojen hyväksyminen merkitykseltään vähäisempi toimi. Monien sosiaalisen median palveluiden käyttöehtojen hyväksymisessä ikärajana on 13 vuotta, joka juontuu pitkälti Yhdysvaltain Children's Online Privacy Protection Act:ssa säädetyistä. Tässä tapauksessa katsottiin kuitenkin parhaaksi sitoa päätös käyttöehtojen itsenäisestä hyväksymisestä 15 vuoden ikärajaan yllä mainitun lisäksi siksi, että rikosoikeudellinen vastuu alkaa tässä iässä. Lisäksi rajanvedon pohjana käytettiin muuta materiaalia liittyen alaikäisten tekemiin oikeustoimiin, kuten eri viranomaisten kannanottoja.

Jotta palvelu olisi kuitenkin avoin myös viittätoista vuotta nuoremmille rahoitusehtojen mukaisesti, toteutetaan rekisteröityminen palveluun tältä osin niin, että se tapahtuu alle 15-vuotiaan huoltajan/edunvalvojan etukäteisellä hyväksymisellä. Huoltajan aito suostumus pyritään saamaan säätämällä käyttöehdoissa, että käyttäjän tulee rekisteröitymisen ensi vaihetta suorittaessaan antaa huoltajansa/edunvalvojansa sähköpostiosoite, jonne rekisteröitymisen edellyttämät tiedot sekä käyttöehdot lähetetään. Rekisteröityminen edellyttää näin huoltajan myötävaikutusta ja hyväksyntää. Täyteen varmuuteen siitä, että alle 15-vuotiaita ei palveluun rekisteröityisi, ei voida päästä, koska käyttäjän ikää ei ole mahdollista rekisteröitymisessä varmistaa. Tältä osin vastuu on siten käyttäjällä itsellään. Mikäli palvelun tarjoajan tietoon tulee, että palveluun rekisteröityminen ei ole tapahtunut käyttöehtojen mukaisesti, palvelun tarjoaja voi poistaa väärin perustein luodun käyttäjätilin. Tästä myös erikseen ja nimenomaisesti mainitaan käyttöehdoissa. Sanktiolla (käyttäjätilin sulkemisella) pyritään vaikuttamaan alle 15-vuotiaan nuoren valintaan toteuttaa rekisteröityminen käyttöehtojen mukaisesti huoltajan suostumuksella.